

מתרצת הגמרא: לְאֶתְוִי מִי שְׁהִיָּה חֵינֵר בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הָרֵגֶל, וְנִתְפָּשֵׁט – הִתְרַפָּא בְּיוֹם הַשְּׁנִי, שֶׁהוּא חַיִּיב לַעֲלוֹת בְּיוֹם הַשְּׁנִי.
הגמרא חוזרת ומקשה על התירוץ: שנינו להלן (ט) שמי שלא הקריב את קרבנות החג ביום הראשון, מקריב באחד הימים האחרים. ונחלקו בגמרא (ס) בביאור דין זה, רבי יוחנן סובר שעיקר חיוב ההקרבה הוא רק ביום הראשון, וימי החג כולם אינם אלא תשלומין לחיוב של יום הראשון, וממילא מי שלא היה חייב ביום הראשון שוב אינו חייב בימים האחרים. ורבי אושעיא סובר שימי החג הם תשלומין זה לזה, וגם מי שלא היה חייב ביום הראשון, מתחייב בכל אחד מהימים האחרים. ואם כן, הִנֵּיחָא לְמֵאן דְאָמַר – תִּירוּץ זֶה מוּבֵן לְשִׁיטַת רַבִּי אוֹשְׁעִיא הַסּוּבֵר שִׁימִי חֵיב בְּיוֹם הַשְּׁנִי תְשֻׁלְמִין זֶה לְזֶה, שֶׁלְשִׁיטַתוֹ חֵינֵר בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וְהִתְרַפָּא בְּיוֹם הַשְּׁנִי חַיִּיב. אֵלָּא לְמֵאן דְאָמַר – לְרַבִּי יוֹחֲנָן הַסּוּבֵר שִׁימִי חֵיב בְּיוֹם הַשְּׁנִי תְשֻׁלְמִין דְרֵאשׁוֹן – שֶׁל הַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, וְלְשִׁיטַתוֹ מִי שְׁהִיָּה חֵינֵר בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וְהִתְרַפָּא בְּיוֹם הַשְּׁנִי חַיִּיב מִתְחַיֵּב בְּהַקְרָבָה, אִם כֵּן עֲדִיין קְשָׁה, תִּיבַת 'הַכֹּל' לְאֶתְוִי מֵאִי – אֵת מִי הִיא בָּאָה לְרַבּוֹת.
מתרצת הגמרא: לְרַבִּי יוֹחֲנָן, תִּיבַת 'הַכֹּל' בָּאָה לְאֶתְוִי – לְרַבּוֹת מִי שֶׁהוּא סוֹמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, שֶׁהוּא חַיִּיב בְּרֵאִיָּה, וְאִין דִּינּו כְּסוּמָא בְּשֵׁנֵי עֵינָיו שֶׁפְטוּר. וְלִפִּי תִירוּץ זֶה, מִשְׁנַתְנוּ הִיא דְלֵא כִּי הָאִי תִנָּא – שֶׁלֹּא כְּדַעַת תִּנָּא זֶה שֶׁבְּרֵייתָא, דְתִנָּא, יוֹחֲנָן בְּן דְהַכְּבֵּאִי אוֹמְרֵי מִשּׁוֹם רַבִּי יְהוּדָה, סוֹמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו פְּטוּר מִן הָרֵאִיָּה. וְלַמַּד דְּבַר זֶה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"ג) 'שָׁלַשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה אֶת פְּנֵי הָאֵדָן ה'", וְהַכְּתִיב שֶׁל תִּיבַת 'יִרְאֶה' הוּא בְּנִיקוּד 'יִרְאֶה', דְהֵינּוּ שֶׁהָאֵדָם יִרְאֶה אֶת פְּנֵי הָאֵדָן ה', וּמְסוּרַת הַקְרִיאָה הִיא 'יִרְאֶה', דְהֵינּוּ שֶׁהָאֵדָם יִרְאֶה לְפָנָיו ה', שֶׁה' בֹּא לְרֵאוֹת אֶת הָאֵדָם, וְהַקִּישׁ בּוֹה הַכְּתוּב אֶת רֵאִיָּת הָאֵדָם לְרֵאִיָּת הָאֵדָן ה', לְלַמַּד שֶׁפְּרָדָךְ שֶׁהָאֵדָן בֹּא לְרֵאוֹת אֶת הָאֵדָם, כִּף – בָּאֹתָה הַדְרָךְ בֹּא ה' לְיִרְאֹת – לְהִירְאוֹת עַל יַדִּי הָאֵדָם, מֵה – כִּשֶׁם שֶׁהָאֵדָן בֹּא לְרֵאוֹת אֶת הָאֵדָם בְּשֵׁתֵי עֵינָיו, שֶׁהִרִי רֵאִיָּתוֹ שֶׁל ה' שְׁלִימָה הִיא, אֵף הָרֵאִיָּה שֶׁהוּא בֹּא לְיִרְאֹת עַל יַדִּי הָאֵדָם, תְּהִיָּה בְּשֵׁתֵי עֵינָיו שֶׁל הָאֵדָם. וּמִמִּילָא הַתְּמַעַט מִי שֶׁאִינוּ רּוֹאֵה בְּעֵינָיו הָאֵחָת, שֶׁהוּא פְטוּר מֵרֵאִיָּה.
הגמרא מתרצת תירוץ נוסף על הקושיא שהקשו לעיל מדברי רבינא: וְאִיבְעִית אִימָא, שֶׁאֵבָן לְעוֹלָם הַתִּירוּץ הוּא כְּדָאֲמַר מֵעֵיקְרָא – כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ מִתְחִילָה, שֶׁהַמִּשְׁנָה בָּאָה לְרַבּוֹת חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין. וְיִקָּא קְשִׁיָּא לְדָא דְרַבִּינָא – וּמָה שֶׁהַקְשִׁית עַל כֵּךְ מִדְּבַרֵּי רַבִּינָא הַסּוּבֵר שֶׁהוּא פְטוּר מֵרֵאִיָּה, לֹא קְשִׁיָּא, כְּאֵן – מָה שֶׁשְׁנִינוּ שֶׁעֲבָדִים שֶׁאִינֵם מְשׁוּחַרְרִים פְטוּרִים, וּפִירֵשׁ רַבִּינָא דְהֵינּוּ חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין שֶׁפְטוּר מֵרֵאִיָּה, הִרִי זֶה כְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה – כְּדַעָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁשְׁנּוּ בֵּית הַלֵּל, שֶׁסְּבָרוּ בְּתַחֲלִילָה שִׁמִּי שֶׁהוּא חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין אִין הָאֵדָן חַיִּיב לְשַׁחֲרֵרוֹ, וְלִכְּן הוּא פְטוּר מֵרֵאִיָּה, וְאִילוּ כְּאֵן – בְּרִישָׁא שֶׁשְׁנִינוּ 'הַכֹּל חַיִּיבִין', וְהַכּוּוּנָה הִיא לְרַבּוֹת חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין שֶׁחַיִּיב, הִרִי זֶה כְּמִשְׁנָה אַחֲרֵינָה – כְּדַעָה הָאֲחֻרֹנָה שֶׁשְׁנּוּ בֵּית הַלֵּל, שֶׁחֲזָרוּ בְּהֵם וְהוּדוּ לְדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי, שִׁמִּי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין בֵּית דִּין כּוֹפִים אֶת הָאֵדָן לְשַׁחֲרֵרוֹ, וְלִכְּן גַּם קוּדָם שֶׁהִשְׁתַּחֲרַר לְגַמְרֵי הִרִי הוּא כְּאִילוּ מְשׁוּחַרְרֵי, וְחַיִּיב בְּרֵאִיָּה.
ומחלוקת זו של בית שמאי ובית הלל נשנתה במשנה (גיטין מא.), דְתַנָּן, מִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין, עוֹבֵר אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד, שְׁבָאוֹת יוֹם מַעֲשֵׂי לְרַבּוֹ, וְאֵת עֲצָמוֹ יוֹם אֶחָד, וּבָאוֹת יוֹם מַעֲשֵׂי לְעַצְמוֹ, דְּכָרִי בֵּית הַלֵּל. אֲמַרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי,

פרק ראשון – הכל חייבין
נאמר בתורה (שמות לב כג) 'שָׁלַשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה אֶת פְּנֵי הָאֵדָן ה'.' מפסוק זה למדים שחייב כל איש מישראל לעלות ולהיראות בעזרה בשלשת הרגלים – בחג המצות, בחג השבועות, ובחג הסוכות. העולה לרגל מחויב להביא עימו שלשה קרבנות: עולת ראייה, שלמי חגיגה ושלמי שמחה. בפרק זה יתבאר דיניהם של מצות ראייה ושל קרבנות אלו.

משנה

משנתנו מבארת מי חייב בראייה ומי פטור ממנה, וכמה צריך להיות שויים של עולת ראייה ושלמי חגיגה: הַכֹּל חַיִּיבִין בְּרֵאִיָּה – לְהִירְאוֹת בְּעֹזְרָה בְּשֵׁלֶשׁ רִגְלִים וְלִהְקָרִיב עוֹלַת רֵאִיָּה, חוּץ מִתְּרַשָׁ, וְשׁוֹמֵה, וְקָטָן, שֶׁאִין בְּהֵם דַּעַת וּפְטוּרִים מִכָּל הַמִּצְוֹת. וְכֵן טוֹמְטוֹם – מִי שֶׁמְקוּם עֲרוּוֹת אֶטוֹם וּמְכוּסָה בְּעוֹר, וְאִין נִיכַר בּוֹ אִם זָכַר הוּא אֹו נִקְבָּה, וְאִנְדְּרוּגִינּוֹם – מִי שִׁישׁ לוֹ גַּם אֲבָרֵי זְכוּרוֹת וְגַם אֲבָרֵי נְקֻבוֹת, וְנִשְׁיָם, וְעֶבְדִּים כְּנַעֲנִים שְׁאִינֵם מְשׁוּחַרְרִים – שֶׁלֹּא הוֹצֵאוּ לְחַפְשֵׁי, וְתַחֲנִיגָה – שֶׁאִינוּ יוֹכֵל לְהֵלֵךְ בְּרַגְלָיו, וְהַסּוֹמָא – הַעִוּוֹר, וְהַחֹלָה, וְהַנְּקוּ, וְמִי שְׁאִינוּ יוֹכֵל לְעֲלוֹת בְּרַגְלָיו מִירוּשָׁלַם לְעֹזְרָה מִזְּמַת שֶׁהוּא מְפוֹנֵק וּמַעֲוֹנָג, אִפִּילוֹ אִם הוּא בְּרִיא בְּגוֹפּוֹ. וְטַעַם הַפְטוּר שֶׁל כָּל אֵלוֹ יִתְפָּרֵשׁ בְּגַמְרָא.

אִיזְהוֹ קָטָן שֶׁפְטוּרִים אֲבִיו וְאִמּוֹ מִלְּחַנְכוֹ בְּמִצְוַת רֵאִיָּה אִפִּילוֹ מִדְּרַבָּן, כָּל שְׁאִינוּ יוֹכֵל – שֶׁאִין בּוֹ כַּח אִפִּילוֹ כְּדִי לְרַכֵּב עַל בְּתָפְיוֹ שֶׁל אָבִיו וְלְעֲלוֹת מִירוּשָׁלַם לְהֵרַח הַבַּיִת – לְעֹזְרָה. דְּכָרִי בֵּית שְׁמַאי. וְכִּי הֵלַל אוֹמְרִים, כָּל שְׁאִינוּ יוֹכֵל לְאַחֵז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלְעֲלוֹת בְּרַגְלָיו מִירוּשָׁלַם לְהֵרַח הַבַּיִת, אִין אֲבִיו חַיִּיב לְהַעֲלוֹתוֹ, אִפִּילוֹ מִדְּרַבָּן. וְלַמַּדוֹ בֵּית הַלֵּל דְּבַר זֶה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"ד) 'שָׁלַשׁ רְגְלִים', וְלֹא נֹאמַר 'שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים', וּמִשְׁמַע שְׁדִין זֶה תְּלוּי בְּרַגְלִים, שֶׁרַק מִי שֶׁיּוֹכֵל לְלַכַּת בְּרַגְלָיו לְעֹזְרָה מִחוּיב בְּרֵאִיָּה, אִךְ מִי שֶׁאִינוּ יוֹכֵל לְלַכַּת בְּרַגְלָיו בְּלַבַּד, אֵלָּא צָרִיךְ מִשְׁעַנָּת, פְטוּר מֵרֵאִיָּה. וְכִיּוֹן שֶׁגֹּדֵל שֶׁאִינוּ יוֹכֵל לְלַכַּת בְּרַגְלָיו פְטוּר מִהַתּוֹרָה, לֹא חַיִּיב חַכְמִים לְחַנֵּךְ קָטָן שֶׁאִינוּ יוֹכֵל לְלַכַּת בְּרַגְלָיו.

הַמִּשְׁנָה מְבִיאָה מַחְלוקַת כְּמָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שׁוּיִים שֶׁל הַקְרַבְנוֹת שֶׁמְבִיאִים בְּעֲלִיָּה לְרַגֵּל: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, הָרֵאִיָּה – קָרְבֵן עוֹלַת רֵאִיָּה שֶׁמְבִיא גְדוֹל שְׁעוּלָה לְרַגֵּל, צָרִיךְ לְהִיּוֹת שׁוּה לְפַחוֹת שְׁתֵּי מַעוֹת כְּסָף, וְתַחֲנִיגָה – קָרְבֵן שְׁלָמִי חֵינֵר צָרִיךְ לְהִיּוֹת שׁוּה לְפַחוֹת מַעָה כְּסָף. וְכִּי הֵלַל אוֹמְרִים לְהִיפֵר, שֶׁקָרְבֵן הָרֵאִיָּה שׁוּוִי לְפַחוֹת מַעָה כְּסָף, וְקָרְבֵן תַּחֲנִיגָה שׁוּוִי לְפַחוֹת שְׁתֵּי מַעוֹת כְּסָף.

גמרא

שנינו במשנה 'הכל חייבים בראייה'. מבררת הגמרא: המילה 'הכל', לְאֶתְוִי מֵאִי – אֵת מִי הִיא בָּאָה לְרַבּוֹת שֶׁחַיִּיב בְּרֵאִיָּה.
משיבה הגמרא: לְאֶתְוִי – לְרַבּוֹת מִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין, כְּגוֹן שֶׁשְׁנִים קָנוּ עֶבֶד בְּשׁוֹתְפוֹת, וְאֶחָד מֵהֶם שֶׁחָרַר אֶת הַחֶלֶק שִׁישׁ לוֹ בְּעַבְד, וְנַעֲשָׂה הָאִישׁ חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין, שֶׁהוּא חַיִּיב בְּרֵאִיָּה מִזְּמַת שֶׁחֲצִי בֵן חוּרִין.
מקשה הגמרא: וְלְשִׁיטַת רַבִּינָא דְאָמַר (לַהֲלֵן ד') שִׁמִּי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֵן חוּרִין פְטוּר מִן הָרֵאִיָּה, וְדִיִּיק כֵּן מִמָּה שֶׁשְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה שֶׁעֲבָדִים שֶׁאִינֵם מְשׁוּחַרְרִים פְטוּרִים, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁכָּל שֶׁאִינוּ מְשׁוּחַרְרֵי לְגַמְרֵי הִרִי הוּא פְטוּר, אִם כֵּן תִּיבַת 'הַכֹּל' לְאֶתְוִי מֵאִי – אֵת מִי הִיא בָּאָה לְרַבּוֹת.

לא לעשות חשבון שילד נוסף יביא לידי הוצאות נוספות – כי בוודאי יכול הקדוש-ברוך-הוא לזון ולפרנס ילד יהודי נוסף, כשם שזון ומפרנס את העולם כולו!

35 מדבר, פטור מראייה.
 36 הגמרא מבררת את דברי הברייתא. שואלת הגמרא: וּמָמַאי – מנין
 37 דְּמֵי שְׂמֵדָר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְהוּ הַנְּקָרָא חֲרָשׁ, ומי ששומע ואינו מדבר
 38 וְהוּ הַנְּקָרָא אֵלֶם. משיבה הגמרא: דְּכֵתִיב (תהלים לח יד), 'וְאִנִּי כְחֲרָשׁ
 39 לֹא אֲשַׁמְעֵ וּבְאֵלֶם לֹא יִפְתַּח פִּי', הרי שהפסוק קורא למי שאינו
 40 שומע 'חרש', ולמי שאינו מדבר 'אילם'. ביאור נוסף: וְאִפְעִית
 41 אִימָא, הטעם שמי ששומע ואינו מדבר נקרא 'אילם', שהוא
 42 כְּדָאמְרֵי אִינְשֵׁי – כמו שרגילים האנשים לומר על אדם השומע
 43 ואינו יכול לדבר שאִישׁתְּקִיל מִלּוּלֵיהּ – ניטל כח דיבורו, ו'אילם'
 44 הוא נוטריקון של 'אישתקיל מילוליה'.
 45 התבאר לעיל, שמדברי המשנה משמע שרק חרש שאינו שומע
 46 ואינו מדבר פטור מראייה, אבל הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ או השומע
 47 וְאִינוּ מְדַבֵּר, חַיִּיב בראייה.
 48 הגמרא מקשה סתירה מברייתא על כך: וְהִתְנַיָּא בברייתא,
 49 שְׂהַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ או השומע וְאִינוּ מְדַבֵּר, פְּטוּר מראייה, ולא
 50 כמו שדייקנו ממשנתנו, שהם חייבים בראייה.
 51 מתרצת הגמרא: אִמְרֵי רַבִּינָא, וְאִיתִימָא – ויש האומרים שמועה זו
 52 בשם רבא, משנתנו פְּטוּרֵי מִחֲפָרָא – יש ללמוד אותה כאילו היא
 53 חסירה, וְהָכִי קָתְנִי – וכך יש לשנות בה, הַכֹּל חַיִּיבִין בְּרֵאִיָּה
 54 וּבְשִׁמְחָה – לשמוח בחג, חוץ מְחֲרָשׁ בל שהוא, כגון חרש הַמְּדַבֵּר
 55 וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ או השומע וְאִינוּ מְדַבֵּר, שְׂהוּא פְּטוּר מִן הָרֵאִיָּה. וְאִתָּה
 56 עַל פִּי שְׂחֲרָשׁ כּוּזָה פְּטוּר מִן הָרֵאִיָּה, מכל מקום הוא חַיִּיב בְּשִׁמְחָה.
 57 וְאִתָּה שְׂאִינוּ לֹא שׁוֹמְעֵ וְלֹא מְדַבֵּר – ואילו מי שהוא חרש גמור,
 58 שאינו שומע ואינו מדבר, וְכֵן הַשׁוֹמְעֵ וְכֵן הַמְּדַבֵּר, הרי הוא פְּטוּר אִתָּה
 59 מִן הַשְּׂמִיחָה – ממצות שמחה, דהיינו מהקרבת קרבן שלמי שמחה,
 60 הַזֵּאִיל וְהַחֲרָשׁ הַגְּמוּר וְהַשׁוֹטָה וְהַקָּטָן פְּטוּרִים מִכָּל הַמִּצְוֹת
 61 הָאֲמֹרֹת בְּתוֹרָה, משום שאין להם דעת. ואם כן, מה שמוכח
 62 מהמשנה שרק חרש שאינו שומע ואינו מדבר פטור, היינו לענין
 63 שמחה ולא לענין ראייה, וממילא לא קשה על כך מהברייתא.
 64 מביאה הגמרא ראייה לדברי רבינא: תֵּנִיא נְמִי הָכִי, הַכֹּל חַיִּיבִין
 65 בְּרֵאִיָּה וּבְשִׁמְחָה, חוץ מְחֲרָשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ או שומע וְאִינוּ
 66 מְדַבֵּר, שְׂפְטוּרִין מִן הָרֵאִיָּה. וְאִתָּה עַל פִּי שְׂאֵם אִינוּ שׁוֹמְעֵ או אינו
 67 מדבר פְּטוּר מִן הָרֵאִיָּה,

1 תְּקַנְתֶּם אֶת רְבֹו – עשיתם תקנה שלימה לאדון, שהוא אינו מפסיד
 2 כלום ממה שהוא ראוי לקבל, וְאִתָּה הַעֲבַד עֲצָמֹו לֹא תְּקַנְתֶּם, שאף
 3 אם יש לו תקנה בכך שעובד לעצמו יום אחד, מכל מקום אין לו
 4 תקנה לענין פריה ורביה, שהרי לִישָׂא שְׂפָחָה אִינוּ יָכוֹל, משום צד
 5 החירות שבו, שישאל אסור בשפחה, וגם לישא בת חורין אִינוּ
 6 יָכוֹל, משום צד עבדות שבו, שעבד אסור לישא בת חורין. לִיְבָמִיל
 7 – ואם תאמר שיתבטל ממצות פריה ורביה, וְהָלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם
 8 אֶלָּא לְפָרְיָה וְרִבְיָה, שְׂנִנְאָמְרֵי (ישעיה מה יח) 'לֹא תִהְיֶה בְרָאָה, לְשִׁבְתָּ
 9 יִצְרָה', כלומר שהקב"ה לא ברא את העולם שיהיה ריק בלא ישוב
 10 בני אדם, אלא בראו כדי שיהיה בו ישוב על ידי שילדו וולדות
 11 ויקיימו את העולם. אֶלָּא לדעת בית שמאי, מִפְּנֵי תִיקוּן הָעוֹלָם
 12 תִיקְנו חכמים, שפּוֹפִין אֶת רְבֹו ומשחררו וְעוֹשָׂה אוֹתוֹ בֶן חוֹרִין
 13 שלם, וְכוּתֵב לוֹ הַעֲבַד לַאֲדוֹן שְׂמֵר חוֹב עַל חֲצֵי דְמֵיו – על דמי חציו.
 14 וְחֹזְרוּ בֵית הַלַּל לְחֹזְרוֹת בְּדַבְרֵי בֵית שְׂמַאי, שאכן כופין את רבו
 15 לשחררו, ואלו הם דבריהם במשנה אחרונה.
 16 שנינו במשנה: הַכֹּל חַיִּיבִים בראייה חוץ מְחֲרָשׁ שׁוֹמְעֵ וְקָטָן כו'.
 17 מדייקת הגמרא: קָתְנִי – התנא שנה חרש שוטה וקטן ביחד, ומשמע
 18 שְׂחֲרָשׁ הוּא דוּמְיָא דְשׁוֹמְעֵ וְקָטָן – דומה לשוטה וקטן, דהיינו שהוא
 19 פטור מראייה מאותו הטעם שהם פטורים, מֵה – כשם ששׁוֹמְעֵ וְקָטָן
 20 פטורים משום דְלָאוּ בְנֵי דְעָה – שאין בהם דעת, אִתָּה חֲרָשׁ פְּטוּר
 21 מראייה משום דְלָאוּ בְרֵי דְעָה הוּא – שאין בו דעת. וְקָא מְשַׁמְעֵ לֹן –
 22 השמיענו התנא בזה, שחרש הפטור מראייה הוא חרש שאינו
 23 שומע ואינו מדבר, בְּדִתְנִין (תרומות פ"א מ"ב), חֲרָשׁ שְׂדִיבְרוּ עֲלֵיו חֲכָמִים
 24 בְּכָל מְקוֹם שהוא פטור מהמצוות, הוא חרש שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵ וְאִינוּ
 25 מְדַבֵּר, שֶׁכֵּן מְקוּבֵל לַחֲכָמִים שְׂמֵי שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵ וְאִינוּ מְדַבֵּר אִינוּ בן
 26 דעת. הָא – הרי שאם הוא מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ, או אם הוא שׁוֹמְעֵ
 27 וְאִינוּ מְדַבֵּר, חַיִּיב בְּכָל הַמִּצְוֹת שבתורה ובכללם בראייה, כיון
 28 שיש בו דעת.
 29 ומוסיפה הגמרא לפי זה: לפי דברים אלו, תֵּנִינָא לְהָא דְתַנּוּ רַבִּינָן –
 30 שנינו במשנה את הדין האמור בברייתא, הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ וְהוּ
 31 הַנְּקָרָא חֲרָשׁ, שׁוֹמְעֵ וְאִינוּ מְדַבֵּר וְהוּ הַנְּקָרָא אֵלֶם, וְהָ וְהָ – בין
 32 החרש ובין האילם, חֲרָי הֵן בְּפִקְחִין לְכָל דְבָרֵיהֶם – הרי הם חייבים
 33 בכל המצוות כאדם פיקח, ששומע ומדבר. והרי זה כמו ששינונו
 34 במשנתנו, שרק חרש הדומה לשוטה, דהיינו שאינו שומע ואינו

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו שבט תשי"ב

ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה"ר יהודא שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מוח' שבט ופי"ג המוסג"ב אשר נקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

תי"ח על הבשו"ט אשר מודיע מההתועדות של תלמידי הישיבה וחילוק ששה סדרי משנה בין
 התלמידים, וכותב שהוא לערך כ"ד פרקים לכאו"א, ולכאורה זהו רב מכדי מדת תלמידים מכתות
 הנמוכות אשר מזכיר במכתבו, ואל בינתם אשען אשר יסדרו הדבר באופן המתאים לפי כשרונותיהם.

... בטח יודע מהבאים מכאן ע"ד מה שנדבר בעת התועדות יו"ד שבט בענין את"ה (איגוד
 תלמידי הישיבות) ובודאי יסדר הדבר באופן המתאים.

בברכת בריאות הנכונה.